

ΤΑ ΓΕΝΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ (ΓΑΚ) - ΤΜΗΜΑ ΚΕΦΑΛΟΝΙΑΣ
ΤΙΜΟΥΝ ΤΗ ΔΙΕΘΝΗ ΗΜΕΡΑ ΤΩΝ ΑΡΧΕΙΩΝ
ΚΑΙ ΣΑΣ ΚΑΛΟΥΝ ΝΑ ΤΑ ΓΝΩΡΙΣΕΤΕ

Τον Νοέμβριο του 2007 το Διεθνές Συμβούλιο των Αρχείων στην ετήσια γενική του συνέλευση αποφάσισε να καθιερώσει την 9η Ιουνίου ως Διεθνή Ημέρα των Αρχείων. Η επιλογή της ημερομηνίας αυτής δεν ήταν τυχαία, καθώς στις 9 Ιουνίου 1948 ιδρύθηκε το Διεθνές Συμβούλιο των Αρχείων υπό την αιγίδα της UNESCO.

Αρχεία υπάρχουν και λειτουργούν σε όλες τις χώρες του κόσμου ως κρατικές υπηρεσίες που διαφυλάσσουν τον αρχειακό πλούτο κάθε χώρας, δηλαδή «το σύνολο των μαρτυριών και των εγγράφων, αδιακρίτως χρονολογίας, σχήματος και ύλης, που σχετίζονται με τη δραστηριότητα του Κράτους, δημόσιων ή ιδιωτικών οργανισμών ή νομικών ή φυσικών προσώπων ή ομάδων φυσικών προσώπων» (ν. 1946/1991, άρθρο 1 παρ. 1).

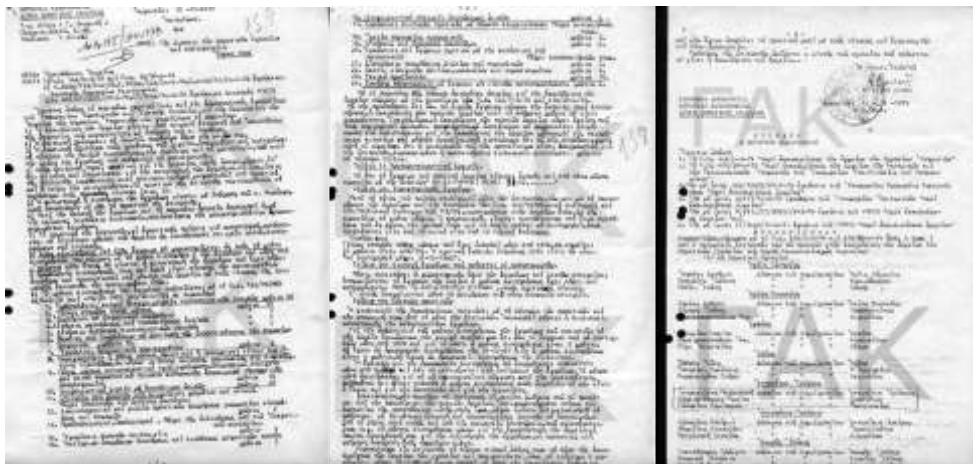
Στην Ελλάδα ο κρατικός αρχειακός φορέας ονομάζεται Γενικά Αρχεία του Κράτους (ΓΑΚ) και λειτουργεί σε κεντρικό (Αθήνα) και περιφερειακό επίπεδο σε όλη την επικράτεια. Το αντίστοιχο Τμήμα των Γενικών Αρχείων του Κράτους στην Κεφαλονιά στεγάζεται στη συμβολή των οδών Γερμενή και Κοντομιχάλου στο Αργοστόλι. Το Αρχείο της Κεφαλονιάς είναι από τις μεγαλύτερες αρχειακές υπηρεσίες της χώρας μας και το αρχειακό υλικό που φυλάσσεται σε αυτό χρονολογείται από το 1535 (βενετοκρατία) έως και τις μέρες μας αδιαλείπτως. Στο υλικό αυτό περιλαμβάνονται αρχεία νοταριακά-συμβολαιογραφικά, διοικητικά, εκκλησιαστικά, ληξιαρχικά, εκπαιδευτικά, δικαστικά, υγειονομικά- νοσοκομειακά, αρχιτεκτονικά, ιδιωτικά, αρχεία ΝΠΔΔ και συλλόγων.

Ο διπτός σκοπός των ΓΑΚ ως του μοναδικού επίσημου αρχειακού φορέα στην Ελλάδα είναι: α) η εποπτεία, διάσωση, συγκέντρωση, συντήρηση, καταγραφή, ταξινόμηση, ευρετηρίαση του αρχειακού υλικού της χώρας και β) η επισήμανση και απογραφή των εχόντων ιστορικό ενδιαφέρον δημοσίων αρχείων καθώς και η επιλογή και εισαγωγή τους στις κρατικές αρχειακές υπηρεσίες, ώστε το σύνολο αυτών των τεκμηρίων - παλαιών και σύγχρονα παραγόμενων - να διατίθεται για μελέτη στους ερευνητές και στους πολίτες και με αυτό τον τρόπο να προάγεται η επιστημονική πρόοδος και εξέλιξη και ταυτόχρονα να υπηρετείται το δημόσιο συμφέρον.

Επισημαίνουμε ιδιαίτερα ότι για να υπηρετηθεί ο διπτός αυτός σκοπός ο νόμος 4610/7-5-2019 που ρυθμίζει τη λειτουργία των ΓΑΚ σήμερα στα άρθρα 160-201 ορίζει τα εξής: «Απαγορεύεται: α) οποιαδήποτε καταστροφή δημοσίων αρχείων χωρίς την έγγραφη άδεια των Γ.Α.Κ., β) η με οποιοδήποτε μέσο ή τρόπο αλλοίωση δημόσιου αρχείου, που μεταβάλλει την ακεραιότητα και την αυθεντικότητά του». Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι καμία δημόσια υπηρεσία ή ΝΠΔΔ του στενού και ευρύτερου δημόσιου τομέα δεν επιτρέπεται σύμφωνα με τον νόμο να διενεργεί εκκαθαρίσεις και καταστροφές των παραγομένων κατά τη λειτουργία της εγγράφων και υπηρεσιακών αρχείων, ακόμη και αν αυτά έχουν καταστεί ανενεργά για την Υπηρεσία, αν πρώτα δεν διενεργήσουν τα ΓΑΚ με τους εξειδικευμένους επιστημονικά υπαλλήλους τους αυτοψία και εκκαθάριση τού προς απομάκρυνση από τις Υπηρεσίες αρχειακού υλικού, προκειμένου να επιλέξουν και να εισάγουν τα έγγραφα με ιστορικό και ευρύτερα επιστημονικό - ερευνητικό ενδιαφέρον και να εκδώσουν για το υπόλοιπο άδεια καταστροφής.

Για να τονίσουμε ιδιαίτερα την σημασία της τήρησης του νόμου όσον αφορά στις εκκαθαρίσεις δημοσίων αρχείων, αφού όλοι κατανοούμε την αξία της διατήρησης των αρχειακών τεκμηρίων για την έρευνα και την προάσπιση του δημοσίου συμφέροντος, παραθέτουμε ως χαρακτηριστικό παράδειγμα την περίπτωση της εκκαθάρισης των εκπαιδευτικών αρχείων της Κεφαλονιάς το έτος 1978, καθώς ο σεβασμός στα αρχεία και η διατήρησή τους, ώστε να αξιοποιούνται για χάρη της ιστορικής έρευνας, της αποκάλυψης της αλήθειας και της κατανόησης του παρελθόντος δεν ήταν πάντοτε δεδομένα ούτε νομοθετικά τεκμηριωμένα. Ένα μέρος των δημοσίων αρχείων που φυλάσσονται στα ΓΑΚ Τμήμα Κεφαλλονιάς είναι τα αρχεία σχολείων και σχολών όλων των βαθμίδων, ενεργών και καταργημένων που λειτούργησαν και λειτουργούν στο νομό μας από τον 19^ο αιώνα έως και σήμερα, όσα βεβαίως έχουν διασωθεί από τους σεισμούς, τους πολέμους, τη φυσική φθορά που προκαλεί ο χρόνος αλλά κυρίως τις κακές και επικίνδυνες συνθήκες φύλαξής τους σε υγρούς και ακατάλληλους αποθηκευτικούς χώρους με έντομα και μύκητες ή σε πλαστικούς σάκους απορριμμάτων.

Κομβικό σημείο για τη διάσωση των εκπαιδευτικών αρχείων των νεότερων χρόνων στο νησί μας φαίνεται να ήταν το όχι και τόσο μακρινό σχολικό έτος 1979-1980, όταν στάλθηκε σε όλα τα σχολεία του νομού η εγκύκλιος 969/10-11-1979 της Δ/σης Δημοτικής Εκπαίδευσης Κεφαλληνίας, βασιζόμενη στα Π.Δ 162/6-3-1979 και Π.Δ 78/20-6-1979. Σύμφωνα με την εγκύκλιο αυτή θα συγκροτούνταν τριμελείς επιτροπές εκπαιδευτικών από τους κατά τόπους κυβερνητικούς Νομάρχες για την εκκαθάριση των σχολικών αρχείων αποκλειστικά και μόνο με γνώμονα την προσωπική τους κρίση. Στα μονοθέσια σχολεία την εκκαθάριση θα αναλάμβανε να κάνει ο ένας και μοναδικός δάσκαλος. Οι επιτροπές θα συνέτασσαν πρακτικά, τα οποία θα διατηρούνταν στο διηλεκές αλλά τα έγγραφα θα οδηγούνταν στην πολτοποίηση. Η τελική απόφαση για τη διατήρηση ή την καταστροφή των εγγράφων ανήκε στον Νομόρχη, στον οποίο θα διαβιβάζονταν τα πρακτικά των επιτροπών.

[Στη φωτογραφία η συγκεκριμένη εγκύκλιος από το αρχείο του Δημοτικού Σχολείου Μεσοβουνίων, Φάκελος «Διαταγιά Επιθεωρητού, υποφ. 1, 1978-1982 εγγρ. 137, 157-162»]

Στην ερμηνευτική εγκύκλιο της Δ/σης Δημοτικής Εκπαίδευσης Κεφαλληνίας εντυπωσιάζουν εκφράσεις όπως «η μεγάλη ωφέλεια που θα προκύψει από την εκκαθάριση των παλαιών αρχείων [...] γιατί είναι δυνατόν να απαλλαγούμε από το βάρος αυτό και από τις δυσμενείς επιπτώσεις που συνεπάγεται το κόστος διατήρησης χώρων για την εγκατάσταση των αρχείων, η άσκοπη απασχόλησή σας για την ταξινόμηση των εγγράφων, οι δυσκολίες για την ανεύρεση ενός εγγράφου κτλ. [...] τα δε επόμενα χρόνια (σύμφωνα με τις οδηγίες που δίνονται) η εκκαθάριση των αρχείων θα είναι ευχερέστατη».

Τρεις μήνες μετά το Υπ. Παιδείας (εγκ. ΣΤ860/28-1-1980 με λήψη από κάποια σχολεία στις 9/2/1980) ανέστειλε την εκκαθάριση των αρχείων εν αναμονή νέου Π.Δ. Δηλαδή οι φάκελοι άνοιξαν, «ερευνήθηκαν» από τις τριμελείς επιτροπές και μετά έμειναν στην αναμονή...

Η αναμονή και η ασάφεια συνεχίστηκε μέχρι το 1993, όταν με νεότερη εγκύκλιό του το Υπουργείο Παιδείας ορίζει ότι «τα ΓΑΚ και ειδικότερα το Τμήμα Συγχρόνων Αρχείων, αποφασίζει για την διατήρηση ή την καταστροφή των αρχείων των Δημοσίων Υπηρεσιών και Ν.Π.Δ.Δ με βάση τις κείμενες διατάξεις».

[Στη φωτογραφία έγγραφο προς τη Δ/ση Πρωτ. Εκπαίδευσης της Νομαρχίας Κεφαλληνίας του τότε Διευθυντή των ΓΑΚ - και σήμερα ομ. Καθ. του Ιονίου Πανεπιστημίου - Ν. Καραπιδάκη, στο οποίο επισημαίνει τον ρόλο των ΓΑΚ στην εκκαθάριση των υπηρεσιακών δημοσίων αρχείων.]

Ασφαλώς χρειάζεται περισσότερη έρευνα για τον βαθμό στον οποίο είχε προχωρήσει εν τω μεταξύ η εκκαθάριση των σχολικών αρχείων και για το ποια έγγραφα αφορούσε (π.χ. έγγραφα εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων, ομιλιών ή άλλων ενεργειών επί δικτατορικού καθεστώτος 1967-1974 και ίσως προγενέστερα αυτού). Γιατί, όπως διαφαίνεται από τα παραπάνω, στο παρελθόν ασάφειες, παρερμηνείες και αποφάσεις «άνωθεν» συνέβαλαν στη διατήρηση ή στην καταστροφή τεκμηρίων, όπως άλλωστε έγινε και το 1989, όταν, επί Κυβερνήσεως που είχε σύνθημα την “εθνική συμφιλίωση”, εκατομμύρια φάκελοι με αρχειακό υλικό ρίχτηκαν στην πυρά, στα φύλλα των οποίων είχαν αποθησαυριστεί μυριάδες πληροφορίες για ανθρώπινες ζωές, ιδεολογίες, φρονήματα, ενέργειες...

Για να γνωρίσετε από κοντά τα Αρχεία της Κεφαλονιάς, να δείτε τα ίδια τα αρχειακά τεκμήρια, να γνωρίσετε σε βάθος το έργο των εργαζομένων, τις συνθήκες φύλαξης του αρχειακού υλικού, αλλά και να μάθετε πώς θα μπορέσετε και σεις – ως ερευνητές αλλά και ως πολίτες – να αξιοποιήσετε τον θησαυρό των πληροφοριών που διαφυλάσσουν, σας προσκαλούμε, στο πλαίσιο του εορτασμού της Διεθνούς Ημέρας των Αρχείων, να επισκεφθείτε την Υπηρεσία μας την Τρίτη 18 Ιουνίου 2024. Την ημέρα αυτή θα πραγματοποιηθούν δύο ξεναγήσεις κατά τις ώρες 11.00 με 12.00 το πρωί και 20.00 με 21.00 το απόγευμα, στις οποίες μπορείτε να δηλώσετε συμμετοχή αναφέροντας το όνομά και το τηλέφωνό σας από την Πέμπτη 13 Ιουνίου έως και τη Δευτέρα 17 Ιουνίου 2024 με δύο τρόπους:

A) τηλεφωνικά στο 2671028405 και

B) με αποστολή e-mail στη διεύθυνση mail@gak.kef.sch.gr

Η απογευματινή ξενάγηση θα γίνει και στα αγγλικά και ιταλικά, ανάλογα με τις δηλώσεις συμμετοχής του κοινού.

Η Προϊσταμένη των ΓΑΚ Κεφαλονιάς

Οι εργαζόμενοι στα ΓΑΚ Κεφαλονιάς

Θεοδώρα Ζαφειράτου

Νίκη Κυριακάτου
Ζήσιμος Δελακάς
Διονύσης Καγγελάρης
Μαρία Καζακίδου
Ειρήνη Λαζαρίδου

